

Qui vol ser un màrtir?

nebra, no hi ha hagut cap via siriana. La marginació diplomàtica ha estat una font de frustració per a Síria —una frustració que s'intensificarà a mesura que el país es veja encerclat d'estats prooccidentals (incloent-hi l'Iraq).

Hauríem de fer palesa, per tant, la nostra voluntat de començar a parlar amb Síria dels interessos regionals que té, però només amb la condició que comence a trencar els vincles amb els terroristes.

Els Estats Units, a més, hauríem de deixar clar que, si això s'esdevé, traurem Síria de la llista de països patrocinadors del terrorisme. El 1990 ja la'n vam traure, com a premi a un futur tractat de pau amb Israel que mai no es va produir; hauríem d'advertir Síria que només n'eixirà en el cas que hi haja canvis efectius en la relació que mantenen amb grups terroristes.

Traure Síria de la llista permetria l'entrada d'ajuda econòmica americana en aquell país, per primera vegada en molts anys, i l'augment substancial d'assistència per part de les institucions financeres internacionals. Apartar Síria del terrorisme per mitjà del compromís diplomàtic seria un gran èxit, no sols per a la campanya antiterrorista, sinó també per a la política al Pròxim Orient. A més, els èxits que aconseguiríem a Síria ajudarien a fer front d'una manera més efectiva, o fins i tot a canviar, l'actitud dels estats que donen suport al terrorisme.

En aquest sentit, la visita de Powell a Damasc podria esdevenir un punt d'inflexió en la guerra contra el terrorisme —que permetria a l'administració de Bush casar els èxits militars amb avenços diplomàtics encara millors.

Sovint, quan parlem dels terroristes suïcides, els titllem, sense pensar, d'inadaptats il·lusos o homicides, representants del mal que naveguen en la pobresa, la ignorància i l'anarquia. El mateix president Bush, a la conferència de les Nacions Unides per als països pobres, que es va celebrar l'any passat a Monterrey, Mèxic, va dir: "Lluitem contra la pobresa, perquè l'esperança és una resposta al terror." El senador republicà per Virgínia John Warner argumentava que era necessària una nova doctrina de seguretat que incloguera les guerres preventives, perquè "els qui cometen atacs suïcides contra el món lliure no són racionals". Un informe del Departament d'Estat coincidint amb el primer aniversari de l'11 de setembre deia que "l'ajuda per al desenvolupament hauria de basar-se en la creença que la pobresa és la llavor del terrorisme". L'argument que lliga pobresa amb terrorisme, però, malgrat que sembla lògic, perd credibilitat a mesura que els estudis ens demostren que els terroristes suïcides i els qui els donen suport no solen ser persones ignorants ni pobres. Tampoc no són bojós, ni covards, ni apàtics, ni asocials. Segons que ens conta Todd Stewart —un general retirat de les forces aèries que dirigeix el programa de la Universitat d'Ohio per a la seguretat nacional i internacional—, si els grups terroristes depengueren d'aquest tipus de gent inadaptada, "no serien capaços de produir assassins efectius i fiables". En el cas de la bomba que un suïcida va fer esclatar fa dues setmanes a Tel Aviv, per exemple, on van morir dos vianants, tant l'agressor com l'home a qui acusen de complicitat es van criar a la Gran Bretanya, en unes circumstàncies relativament pròsperes, i van anar a la universitat.

L'economista de Princeton Alan Krueger, i altres, van fer un estudi, el 2002, on comparaven els militants de Hezbollah que morien en accions violentes amb altres libanesos de la mateixa edat. El resultat fou que els membres de Hezbollah tenien menys probabilitats de pertànyer a famílies pobres, i més d'haver cursat estudis secundaris.

Nasra Hassan, treballadora social pakistanesa, va entrevistar-se amb uns 250 aspirants palestins a terroristes suïcides, i amb els seus caps de reclutament. "Cap d'ells no era analfabet, ni pobre, ni curt de gambals, ni depressiu", va informar el 2001. "Tots pertanyien a famílies normals i tenien un comportament familiar també normal." Una enquesta que va fer l'any 2001 una entitat palestina sense ànim de lucre, el Centre de Prospecció per a la Recerca Política, indicava que els adults palestins amb dotze o més anys d'estudis tenien més tendència a donar suport als atacs suïcides que els qui no sabien llegir.

Els funcionaris de l'Agència d'Intel·ligència de l'exèrcit nord-americà que han interrogat els membres saudites d'Al-Qaida a la badia de Guantánamo, a Cuba, m'han contat que aquests fonamentalistes, i especialment els líders, solen tenir estudis: n'hi ha molts amb estudis universitaris i que provenen de famílies ben situades. La motivació i dedicació que mostren són ben evidents en la voluntat de sacrifici material i psicològic (deixen enrere família, treball i seguretat), i de viatjar molt i córrer amb les despeses. La recerca ens mostra que, en general, els terroristes suïcides no presenten trets de disfunció social (sense pares, sense amics i sense treball). No expressen temor per l'enemic, ni desesperació, ni senten que no tenen "res a perdre" perquè els manca una carrera o una mobilitat social, cosa que s'avindria més amb les teories economicistes sobre el comportament criminal. Els terroristes suïcides no opten pel paradís perquè estiguen desesperats. Si ho feren, diuen els clergues musulmans que les accions que fan serien criminals i blasfemes, perquè el màrtir per Al·là està justificat, però no el suïcidi personal. Un estudi de les actituds internacionals envers els Estats Units, dut a terme pel Pew Research Center el desembre del 2002, amb moltes enquestes als musulmans, d'Algèria a Indonèsia, mostrava que el suport envers els "màrtirs" va en augment. Un informe de les Nacions Unides indicava que, des del moment que els Estats Units es van mobilitzar per envair

SCOTT ATIRAN

Director sènior del Consell de Seguretat Nacional per als afers del Pròxim Orient des de febrer del 2002 fins a març del 2003.
© The New York Times — EL TEMPS
Traducció: Maite Insa

l'Iraq, el reclutament d'Al-Qaida va augmentar de trenta a quaranta països. Els caps de reclutament asseguren als enquestadors que hi ha bufetades per entrar a formar part dels grups terroristes. Això els permet triar-ne els més intel·ligents, els més equilibrats psicològicament i els més ben situats socialment. I, en canvi, destrien de seguida els candidats que només volen aconseguir el paradís o diners per a les famílies. Els que són finalment seleccionats, són persones pacients i amb habilitats per planificar i per executar subtilment, d'una manera tranquil·la i que no desperte sospites. Al-Qaida mai no va amb presses. Pot esperar anys fins executar un colp, quan el món menys ho espera.

Aquesta és la particularitat d'organitzacions com Al-Qaida, Hamàs o Hezbol·lah: poden convertir persones assenyades en bombes humanes. Els fan passar un procés d'adoctrinament que pot durar més de 18 mesos i que provoca una identificació emocional amb la cèl·lula terrorista, tan intensa que la veuen com la família per la qual estan disposats a morir, com una mare pel seu fill o un soldat pels seus companys. Fixem-nos en la promesa que fan els membres d'Haskat al-Ansar, els aliats pakistanesos d'Al-Qaida: "Cada màrtir té un lloc reservat per als germans, de la mateixa manera que el té per als fills i els éssers estimats."

Brian Barber, un psicòleg de la Universitat de Tennessee, ha entrevistat uns 900 adults joves de Gaza i un grup comparable de bosnians musulmans, que també han sofert molta violència, però que no han esdevingut una font de terroristes suïcides. Els bosnians mostren menys autoestima i menys esperança en el futur. Però les diferències més grans entre ells les marcava la fe: els palestins invocaven contínuament la religió i atorgaven significació social al trauma personal. En canvi, els bosnians no consideraven que la religió fóra un aspecte significatiu de les seues vides.

Aquest patró general també coincideix amb el que descriuen els membres del Parlament de Singapur que van elaborar un llibre blanc amb les conclusions de les detencions dels comandos operatius de Jemaah Islamiyah, un grup aliat amb

"Els caps de reclutament asseguren als enquestadors que hi ha bufetades per entrar a formar part dels grups terroristes. Això els permet triar-ne els més intel·ligents, els més equilibrats psicològicament i els més ben situats socialment. I, en canvi, destrien de seguida els candidats que només volen aconseguir el paradís o diners per a les famílies"

Al-Qaida: "Aquests homes no són ignorants, ni indigents, ni pàries. Igual com s'esdevé amb els seus col·legues d'altres organitzacions islàmiques de la regió, abans de ser terroristes duïen una vida normal, amb feines normals. Quasi tots els detinguts declaraven que la religió era el valor més important de la vida." Com els millors publicistes de Madison Avenue, però amb finalitats horribles, els líders carismàtics dels grups terroristes converteixen els desitjos legítims envers la família i la religió en capricis de la causa per la qual lluiten.

Com podem combatre aquests mestres de la manipulació? El president Bush i molts polítics americans sostenen que aquests grups i els qui els donen suport

odien la nostra democràcia i les nostres llibertats. Però totes les enquestes ens demostren que el món musulmà sí que està a favor de la forma de govern, la llibertat i l'educació americanes. Un analista polític de la Universitat de Michigan, Mark Tessler, ha observat que els qui es mostren més favorables envers la cultura americana són precisament els adults joves (independentment del sentiment religiós), és a dir, exactament el sector de la població que és reclutat per a fins terroristes. El que no els agrada són les nostres accions: ja l'any 1997, un informe del Departament de Defensa –arran dels atemptats amb bomba del 1996 a les casernes de la força aèria situades a les Khobar Towers d'Aràbia Saudita– va destacar que "segons les dades històriques de què gaudim, hi ha una relació directa entre la implicació dels EUA en conflictes internacionals i l'augment dels atacs terroristes contra els Estats Units".

Els terroristes, a més, no es fan enrere quan veuen mostres de poder militar: ja veïeu com fracassen una vegada i una altra els esforços coercitius d'Israel per aturar els terroristes suïcides palestins. En comptes d'això, el que hem de fer és ensenyar-los, als musulmans, els aspectes de la nostra cultura que sí que respecten. El nostre compromís ha d'implicar iniciatives laiques i sense perfils ètnics. Amèrica ha d'escoltar les reivindicacions, com ara el conflicte als territoris palestins, les imatges diàries del qual, per la violència que contenen, generen ressentiment en tot el món musulmà.

És clar que això no vol dir que hàgem de negociar amb els grups terroristes, sobre objectius com el d'Al-Qaida, de substituir el sistema dels estats-nació occidental pel califat global. Ossama bin Laden no vol compromisos, però molta de la gent que hi simpatitza potser sí que en vol.

Investigador del Centre National de Recherche Scientifique a París i de la Universitat de Michigan, i autor d' "In Gods We Trust: The Evolutionary Landscape of Religion".

© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa